

עירובין כב

משה שווערד

1. ספר תפארת ישראל - פרק סג

ובפרק עושין פסין (עירובין דף כ"א ע"ב) קווצותיו תלתלים אמר רב חסדא אמר מר עוקבא מלמד שיש לדרוש על כל קוץ וקוץ תלי תלים הלכות שחורות כעורב במי אתה מוצאם במי שמשכים ומעריב עליהם בבית המדרש. רבה אמר במי שמשחיר עליהם כעורב רבא אמר במי שנעשה אכזרי על בניו ועל בני ביתו כעורב ע"כ. ביארו בזה כי אלו תלי הלכות שמורים עליהם הקוצים והם השגות הנבדלים מן עולם הזה רחוקים מן האדם שהוא גשמי, ולפיכך אמר במי אתה מוצא במי שמשכים ומעריב עליהם כלומר שהוא פונה מענין העולם הזה ומשכים ומעריב על השגות האלו בו אתה מוצא אותם כי אי אפשר שימצא אלו השגות כאשר הוא פונה אל עולם הגשמי, ולרבה עוד יותר דצריך להשחיר עצמו והיא סלוק הגשמות שלו ובזה ראוי לקנות ההשגות האלו הנבדלים מן האדם. ולמאן דאמר עד שנעשה אכזרי על בניו הוא עוד מדרגה יותר ממי שהוא משחיר עליהם עד שאינו מרחם על בניו, ודבר זה מבואר כי מי שאינו מרחם על פרי בטנו הוא גובר על הטבע שלו ובשביל כך הוא קונה אלו ההשגות הנבדלים מן האדם הגשמי.

2. ספר בניהו בן יהודע על עירובין דף כב/א

שם היום לעשותם ולא למחר לעשותם, היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם. נראה לי בס"ד הכונה על פי מ"ש המפרשים ז"ל הא דשכר מצות בהאי עלמא ליכא, מטעם דקיימא לן אין שכירות משתלמת אלא לבסוף, וכל ימיו של אדם הוא כפועל, וכשימות שנעשה חפשי מן המצות אז יקבל שכרו, וכל זה בשכר מצות שיש להם סוף בזמן המיתה, אבל עסק התורה אין לו סוף ואין לו הפסק, שגם אחר פטירה מעולם הזה הוא נוהג אצל הנפש שעוסקת בתורה בישיבות הצדיקים, כמו שכתוב בגמרא תלמידי חכמים אין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, שנאמר [תהלים פ"ד ח'] ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלקים בציון, וגם הגוף בקבר שפתותיו דובבות בתורה כמו שאמרו רבותינו ז"ל על הפסוק [שיר השירים ז' י'] דובב שפתי ישנים. וזאת שאמר היום לעשותם ולא למחר לעשותם איירי על מעשי המות שיש להם סוף בזמן מה שאין כן בלימוד התורה, ולכן אמר לעשותם ולא אמר ללמדם, וכיון שיש להם סוף והפסק כי למחר נעשה חפשי מן המצות, לכן היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם דאין שכירות משתלמת אלא לבסוף, מה שאין כן שכר תורה אפשר שישתלם גם בעולם הזה ואין לה הפסק:

3. ספר ברכת פרץ

עיין בסוף המראה מקומות

4. ספר חנוכת התורה - שמות פרק כ פסוק יב

איתא במדרש כל מה שישראל אוכלים בעולם הזה אינם אוכלים אלא בשביל שכר האמונה. ותמוה מפני מה דוקא בעבור זאת. ויש לפרש דהנה באמת קשה אמאי שכר מצוה בהאי עלמא ליכא הא כתיב ביומו תתן שכרו. וצריך לומר דהא קיימא לן דאם שכר את הפועל על ידי שליח אינו עובר משום בל תלין דהבעל הבית יכול לומר אני לא שכרתיך והשליח אומר הא לא עבדת אצלי. והנה התורה ניתנה לנו על ידי שליח זה משה רבינו עליו השלום משום הכי אינו עובר משום בל תלין. והנה איתא בגמרא ובמדרש דשני דברות הראשונות אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו. אם כן לפי זה אתי שפיר דכל מה שישראל אוכלים בעולם הזה הוא מכח שכר אמונה. דהא מצות אמונה שמענו מפי הקדוש ברוך הוא בעצמו ולא על ידי שליח אם כן מחויב ליתן השכר תיכף ביומו:

5. עיון יעקב

אמר ר' אילא לאנחין הוא דלא יאמר אכל מאחר הוא לזדיקים גמורים. נראה דר' אילא בא לכוסיף על ר' יאסע בן לוי שלא מאמר דלא יאמר לרשעים אכל מקדים להם שנים מיד ולזדיקים אינו מקדים ואינו מאמר רק בדרך התחננות לכן קאמר לזדיקים מאחר לגמרי שנים לזדיקים וז"ל בספס כי כל דרכי חסד כי נטועל כתיב ביומו חסן שזרו וזל חלק ואין בעיניהם מנהל מאוס גל סלין אלא כי נטועל חסד שזרו כדליתא בש"ס דנימ וכת"מ ס"י ג"ט לכן כרעע שזרו עשייתם שלא לשמה להקבל פדום לכן משלם לו קב"ה שזרו מיד כנגדו מא"ב לזדיקים גמורים שזוכין שלא פ"מ להקבל פדום לפיכך קב"ה מהלם שנים בעקב וע"ל וז"ל עיקר המנהל שם דלין כבעיה"כ שזרו על כלואין בג"ל אלא דקא ביום ששלם שכירתו ופסולתו וכדליתא במח"מ' שם היה שכיר גב"ה שכיר שזרו נאחיו יום שלא נוכח שזרו פסולתו וז"ל כל ימים אלו מאועבדים להקב"ה לעבודתו כדכתיב וכגית בו יחס וז"ל וז"ל אלה בן חורין לינטל ממנו עד שימות דאז חסדי חן החורה ומן המטות לכן אין קב"ה משלם שזרו נטוע"ז רק נטוע"כ וזה כוונת לשון בש"ס כיום לעשייתם ולא למחר לעשייתם אלא חסדי חן כמט"ס לכן כיום לעשייתם ולמחר לקבל שנים. וז"ל זה לזדיקים שפסולתן עליהם לא בן כרעע"ס כששזין מוטע פטעם אחת ואח"כ יושב ונטעל ואינו שזרו להקב"ה תמיד לכן קב"ה אינו מנקט עבודתו בגרוס ומשלם לו פסולתו מיד כאלו שלם ימי שכירתו ועבודתו ואינו חסן עוד בשמושו וק"ל:

6. חדושי הר"ן על עירובין דף כב ע"א

גמ' אבעיא להו ר' יהודה בור ופסין קאמר או דילמא בור בלא פסין קאמר מי אמרי' אדם [נותן] עיניו בבורו ולא גזרינן וכו'. תמנהי ואפי' לא גזרינן היכי שרי לטלטל בהקף שהוא יתר מבית סאתים, וניחא לי דהכא היינו טעמא דכיון דרבנן אצרוך להרחיק כדי ראשה ורובה של פרה אינו בדין שאותן שתי אמות שהוא מרחיק מפני תקנת חכמים שיהו אוסרות עליו דלא אחמור רבנן כולי האי שתהא תקנתם אוסרת, הלכך הכא ודאי פשיטא דשרי מיהו מבעיא לן אי אית לן למיסר הכא משום גזרת קרפף בעלמא דאדם עיניו במחיצתו או דילמא אמרינן דעיניו בבורו שהוא עושה אותו רחב ברצון עצמו ולא גמר ממחיצתו דמידע ידע דמשום דהני שתי אמות על כרחו הוא עושה אותן מפני תקנת חכמים דמשום הכי אינן אוסרות עליו ומשום הכי אמר ר' שמעון בן אלעזר ולא אמרו להרחיק אלא כדי ראשה ורובה של פרה כלי' דכיון שאין אנו מתירין יותר מבית סאתים אלא מפני שהוא מוכרח בכך מפני תקנת חכמים אין אנו [צריכים] להתיר אלא מה שהטילו עליו חכמים בלבד:

7. ספר שערים מצויונים בהלכה

דף כב. כל אור שתשמישו לדירה כו'. פרש"י אם תשמישו לדירת אדם לכניסה וליציאה תמיד. צ"ע קצת, דהא לעיל (יח. ד"ה חצר) פרש"י, דהני פסי ביראות הואיל ומימיהן ראוין לשתיית אדם, תשמיש דירה מעליתא הוא, והא הפסי ביראות אינן עשוין לתשמיש תמיד. וי"ל עפ"מ"כ החוס' (שם ד"ה ואפילו) דהרבה קולות יש בעניני פסי ביראות משום מצות עולי רגלים. L

8. תוספות מסכת עירובין דף כב עמוד א

קשיא דרבי יהודה אדר' יהודה - קא סלקא דעתיה דמקשה דלרבי יהודה שלש מחיצות דאורייתא ולחי וקורה משום מחיצה אלמא לא אתו רבים ומבטלו מחיצה דאי שתי מחיצות דאורייתא לא הוה פריך מידי ומשני קסבר שתי מחיצות דאורייתא אי נמי אפילו קסבר שלש מחיצות דאורייתא לא אתו רבים ומבטלי מחיצה שלישית כיון דאיכא שתי מחיצות שלימות.

9. מרדכי מסכת עירובין פרק הדר

ופסק ר"י מכאן דאותם יהודים יחידים הדרים בכרכין המוקפין חומה שיש בהם מחיצות גמורות ודלתותיהן נעולות בלילה דאינן צריכין לשכור ואפילו הם הרבה ישראלים בבית אחד שרי לטלטל בכל העיר כיון דליכא שני ישראלים בשני בתים אוסרין זה על זה ומיהו מה שכתב ר"י ודלתותיהן נעולות בלילה ל"נ לרבינו מאיר

דאפילו אינגן נעולות נמי דאפילו מאן דמצריך נעילה בלילה פ"ק [דף ו ב] ה"מ ברה"ר עצמו או במבואות המפולשין לרה"ר אבל לדין דלית לן רה"ר לא בעו נעילה דאפילו בסרטיא מכאן ובקעה מכאן אמרינן לעיל דברי הכל עושה צורת פתח מכאן ולחי או קורה מכאן ולא בעי נעילת דלת

10. ביאור הלכה סימן שסב

כשכל הרוחות ע"י צוה"פ - הפמ"ג נסתפק בסימן שס"ג בצוה"פ של ד' קונדסין אי הוי מחיצה ד"ת ולחייב הזורק בו מר"ה או דצוה"פ מהני רק להתיר כרמלית או פרצה יותר מעשר דמן התורה הוי מחיצה משו"ה מהני צוה"פ ע"ש...

11. משנה ברורה סימן שסד ס"ק ה

(ח) וי"א וכו' - מדהעתיק המחבר דעה ראשונה בסתמא ודעה השניה בשם י"א משמע דדעתו [ט] כדעה הראשונה. והנה מדברי השו"ע מוכח דאין מערבין ר"ה כ"א בדלתות. ובעיירות שלנו שמנהג העולם לתקן ע"י צורת הפתח אף שרחובותיה רחבין הרבה ומפולשין משער לשער וגם פעמים רבות הולך דרך המלך תוך העיר ומדינא הוי ר"ה גמור ע"ז וכדלעיל בסימן שמ"ה וע"כ דסומכין על הי"א שבסימן שמ"ה דר"ה לא הוי אא"כ ששים רבוא בוקעין בו וזה אין מצוי [פמ"ג] אמנם באמת הרבה ראשונים חולקין על הי"א הנ"ל כמו שכתבנו שם בסימן שמ"ה וע"כ אף דאין למחות לאחרים הנוהגין להקל ע"י צורת הפתח שכן נהגו מעולם ע"פ דעת הפוסקים המקילין בזה מ"מ כל בעל נפש יחמיר לעצמו שלא לטלטל ע"י צורת הפתח לבד ועיין בביאור הלכה:

12. ביאור הלכה סימן שסד ד"ה * ואחר שעשה

ואחר שעשה לה וכו' - הנה מבואר בסעיף זה דבר"ה בעי דלתות לכו"ע ולדעה קמייתא צריך לנעול ואי לא"ה אסור לטלטל מדאורייתא ולדעה בתרייתא די בראיות לנעול וא"כ קשה על מנהג העולם שמסתפקין בצוה"פ בר"ה שהוא רחב י"ז אמה ומפולש משער לשער ולסמוך על שיטה דלדין לית לן ר"ה ג"כ קשה מאוד דבאמת רוב ראשונים סוברין דגם בדין איכא ר"ה עיין במשכנ"י שהאריך בזה וא"כ קשה לסמוך ע"ז באיסור סקילה והנכון דסומכין על שיטת הרמב"ם דפסק כר"א דלא אתו רבים ומבטלי מחיצתא ולדידיה בודאי מן התורה סגי בצוה"פ ולא נשאר לנו כ"א איסור דרבנן דיש גם לר"א בלא דלתות וכדמוכח מהרמב"ם ובזה אפשר דיש לסמוך אדעה דאין ר"ה אלא בששים ריבוא ולא הוי אלא כרמלית ולהכי סגי בצורת הפתח ומ"מ לאו דרך כבושה היא דרוב הפוסקים העתיקו כר' יוחנן דבלא דלתות נעולות יש חיוב חטאת וגם קולא זו דאין ר"ה בלא ששים ריבוא הרבה ראשונים פליגי עלה וע"כ אף דאין למחות ביד העולם שנהגו להקל אבל בעל נפש יחמיר לעצמו כי יש בזה גררא דחיוב חטאת וכ"כ בספר בית מאיר עי"ש:

13. יד בנימין

דף כ"ב ע"ב בגמ' אילימא משום דמקיף לה קולמא דנור מחד גיסא ומסתנא דגדר מאידך גיסא, לכא' תמוה דהא אכתי ליכא חלל' ב' מחילות ואין מועיל חלל' לר' יהודה דקוצר ב' מחילות דאורייתא, ואילו מדברי המוס' מצוה לר' דרבנן קא פריך.

והנראה דל"ל דקולמא דנור ומסתנא דגדר היו מקיפין משלש רוחות או יותר וכ"כ

14. תוספות עירובין דף כב/ב

דילמא מעלות ומורדות קאמרת - ודווקא בארץ ישראל כדמפרש טעמא בסמוך יהושע אוהב ישראל היה אבל בחוצה לארץ חייב ואלייב דר' יהודה אבל לרבנן אפי' בחוצה לארץ פטור דלא אתו רבים ומבטלי מחיצה ותימה דלרבנן כל ארץ ישראל תעשה רה"י ע"י סולמא דצור ומתנא דגדר ובבל נמי דמקיף לה דיגלת ולא אתו רבים ומבטלי מחיצתן ולר' יוחנן דאמר בפרק הדר (לקמן ד' סז): קרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה

אי' כור ואפי' כוריים הזורק לתוכו חייב והוא הדין אפי' לאלף כורים דמה שיעור יהיה וי"ל דמחיצה שאינה עשויה בידי אדם לא חשיבא מחיצה כולי האי ואפי' רבנן מודו דאתו רבים ומבטלי מחיצה:

15. תוספות הרא"ש מסכת עירובין דף כב עמוד ב

דילמא מעלות ומורדות קאמרת. וכדמפרש טעמא בסמוך משום דיהושע אוהב ישראל היה כל היכא דלא נחא תשמישתיה לא מסרה לרבים, ודוקא בארץ ישראל הא בחוצה לארץ חייב, ודוקא לר' יהודה אבל לרבנן דלא אתו רבים ומבטלי מחיצתא פטור ואפילו בחוצה לארץ כדמוכח בסמוך גבי בעיא דתל המתלקט עשרה מתוך ד'. ותימה לרבנן תעשה כל ארץ ישראל רשות היחיד ע"י סולמת צור ומחתנא דגדר, דבהוקף לדירה שרינן לעיל אפי' עשרת כורין וה"ה בלא היקף לדירה כדמוכח לקמן פ' הדר דמחיצה היא אלא שמחוסרת דיורין, וכיון דשרי עשרת כורין ה"ה אפי' טובא דאיזה שיעור ניתן לחלק, ושמא במחיצה שאינה עשויה בידי אדם בהיקף גדול כזה, אפי' רבנן מודו דאתו רבים ומבטלי מחיצתא.

16. חידושי הריטב"א מסכת עירובין דף כב עמוד ב

דהא מקיף ליה פרת מחד גיסא ודגלת מחד גיסא. פי' כמין גם, וכולי עלמא נמי לא ליחייבו דהא מקיף להו אוקיינוס, פירוש דכל שהוא עמוק עשרה טפחים חשיבא מחיצה כדאיתא בפ"ק דשבת ובכל דוכתא, ולהכי פרכינן דכיון דאמרת דאפילו המחיצות מרוחקות כל כך דינן כרשות היחיד א"כ אין רשות הרבים בעולם [וזה] אי אפשר, וק"ל מ"מ עד אימתי יהא מרוחקות שיהו חשובות מחיצות לשוויה רשות היחיד, דהא אמרינן דקרפף יותר מבית סאתים שהוקף אפילו שלא לדירה רשות היחיד הוא מן התורה וכמה יהא שיעור אותו יותר מבית סאתים, אומר רבינו הרב ז"ל דהיינו כל שרואה עצמו תוך המחיצות דאע"ג דלגבי שבת לא בעינן מחיצות הניכרות לדירתו כדאיתא בפרק קמא דסוכה (ד' ב' ועי"ש) אפי"ה בעינן שיראה עצמו תוך מחיצות.

17. ספר שערים מציונים בהלכה

דף כב: דכולי עלמא נמי מקיף אוקיינוס כו'. הקשו התוס' (ד"ה דילמא) א"כ מה שיעור יהיה שנדון בו משום רה"י, ותיצו דמחיצה שאינה עשויה בידי אדם לא חשיבא מחיצה כולי האי, ואפי' רבנן מודו דאתו רבים ומבטלי מחיצה. והרשב"א כתב, מיהא שמעינן דמקום המוקף גדר עשרה יש לו שיעור עד כמה קרוי רה"י כו', והדבר צריך תלמוד. והריטב"א כתב בזה"ל, "ורבינו הגדול אומר, דהשיעור הוא כל שרואה עצמו תוך מחיצות, אע"ג דאיתא במס' סוכה (ד':) דלגבי שבת אין צריך מחיצות הניכרות, מ"מ צריך שיראה עצמו בתוך המחיצות."

18. ביאור הלכה סימן שמו

...אכן כאשר נעיין בדברי הרמב"ן עצמו בסוגיא דעיר של יחיד [שממש הוציא הריטב"א שיטתו] נראה לכאורה דרך אחרת בשיטתו דהרמב"ן לא כתב שם דבריו אלא במחיצות העומדים מאליהם כהרים ובקעות וע"ז כתב דכל היכי שהם רחוקים טובא עד כדי שאינו מוצא א"ע בתוך מחיצות לא מקרי מחיצות וכדמוכח מההיא דבבב נמי מקיף ליה פרת עי"ש ברמב"ן וסוגיא דדף ס"ז דכור או כוריים לא הביא כלל בדבריו ושפיר י"ל דס"ל דשם אפילו אלף כורים ומטעם דשם המחיצות נעשין בידי אדם אע"ג דמיחסרי דיורין וכשיטת התוספות אלא דבזה פליג אהתוספות דלדידהו דוקא בהיתה דרך הרבים באמצע ומשום דאתו רבים ומבטלי למחיצתא הנעשה מאליה ולדידיה אפילו לא היה עוברת דרך הרבים באמצע וכההיא דדף ס"ז לענין קרפף אם היו המחיצות נעשים מאליהם לא מהני אם המחיצות היו רחוקות ולא היו אלא מקום פטור מן התורה ובפרט לפי

מה שכתב שם הרמב"ן עוד תירוץ שני וז"ל וא"נ היכי שאין המחיצה מעכבת וממעטת על הרבים כלום אין בה תורת מחיצה וה"נ משמע ההיא דעושין פסין גבי סולמא דצור ואוקינוס עכ"ל בודאי י"ל דלענין קרפף מודה הרמב"ן לתוספות דאפילו רחב הרבה מאוד שאין המחיצה נראית לעומדים באמצע הוי רה"י מן התורה כיון שעכ"פ מעכב את הרבים מלעבור שם מחמת המחיצות המוקפות:

19. שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק א סימן קל"ט

בענין אם אפשר לעשות תיקון עירוב במאנהעטן שהוא נוא יארק ...
ענף ו והנה יש עוד שיטת הריטב"א בשם הרמב"ן שאיכא שעור בגודל רה"י במשך האורך והרוחב שהוא כל שאין המחיצות נראות לעומד באמצע. אך למה שרוצה המ"ב /או"ח/ סי' שמ"ו סעי' ג' בבאור הלכה לפרש דברי הרמב"ן שהוא רק במחיצות שלא נעשו בידי אדם ליכא חשש זה. אבל הא ברשב"א בדף כ"ב מפורש שיש שעור לגודל רה"י וא"כ הוא גם במחיצות שנעשו בידי אדם וכן משמע שהריטב"א מפרש כן ברמב"ן. אך מסתבר לע"ד שיש בזה שעור ידוע מגמ' בכורות דף נ"ד שמע"ב =שמעשר בהמה= מצטרף כמלא רגל בהמה רועה וכמה הוא רגל בהמה רועה ט"ז מיל ומפרש בגמ' דקים להו לרבנן דשיתסר מילי קא שלטא ביה עינא דרועה עיי"ש וא"כ מש"כ הרמב"ן שיהיה ניכר לעומד באמצע הוא ל"ב מיל ...

20. חזון איש |או"ח קז:א|

א) עירובין כ"ב צי תודיע אילמא, ושמה כהם כוי אליבא דר"י כ"י וכ"כ בסמוך דר"י דילמא, דמחילי שאיכא עשוי זידי אדם מודו רבנן דאחו רביס ומצטלי מחילי, ולכאורה קשה דכא לא שייך אחו רביס ומצטלי מחיליאל אלא כשכרביס צוקעין דרך פלגות המחילות או שדריסס הרביס עייג המחילי, וצ"ח כיון שבמחילות אינן חוללין כראוי צפני בעוברין צפני מחיליכו אל"ו רביס כסוכנים צוקים וצרחות הוך המחילות, לא מצטלי מחילות לעולם, שכרי דנתוח נעלות צלינה עושין ירושלים רבי, אף שחוכה סי רבוא וביא רוכל העמים, ואיכ איי נמי סולמא דצור כוי מחילי מעליחא וכן גידודי פרס אינו גדרסין וכן גידודי אוקיעים, ובריטב"א כתב דלא השיב מחילות אלא כל שרואה עלמו הוך מחילות, ואפשר גם כונת הוי כן, אלא שלדעת הריטב"א אף באין רביס צוקעין הוך המחילות לא השיב מחילות, ונדעם הוי כ"י שביקף גדול כל כך שאין בני אדם עושין דוגמתו, אז אחו רביס שבתוך המחילות ומצטלי מחילות, ולפי"ז בדיקף קטן אף באין המחילות עשויות זידי אדם, לא אמרינן אחו רביס ומצטלי מחיליאל אף לפי הוי וכן משמע דמעלות ומורדות שבא"י נמי אינן עשויות זידי אדם וכן צילי בית גלגול, אלא כונתם מחילות שאינן נעשות זידי אדם כדוגמתן, ולי"ע.

21. חידושי הריטב"א מסכת עירובין דף כב עמוד א

וקיימא לן כר' יוחנן, חדא דר' אלעזר תלמידו הוה ואין הלכה כתלמיד במקום הרב, ועוד דסוגיין כר' יוחנן אזלא כדכתבנא לעיל, הילכך אי אפשר לערב רשות הרבים (או) [אלא] כשאין הדרך סלולה שם לרבים ויש להם מעבר אחר אלא שפעמים בוקעים בה רבים כעין מבואות המפולשין לרשות הרבים דבכי הא מיערבא בצורת פתח מכאן ולחי וקורה מכאן או בדלת מכאן [אע"פ] שאינה ננעלת, הא כל שהדרך סלולה לרבים בין שהיה רחבה ט"ז אמה או פחות אין מערבין אותה אלא א"כ יש בה לרוח אחד מפילושיו דלת הננעלת ממש בלילה.

22. רמב"ם הלכות שבת פרק יז הלכה לג

הזורק מרה"ר לבין הפסין חייב הואיל ויש בכל זוית וזוית מחיצה גמורה שיש בה גובה עשרה ויותר מארבעה על ארבעה והרי הרבוע ניכר ונראה ונעשה כל שביניהם רה"י, ואפילו היו בבקעה ואין שם ביניהם באר שהרי בכל רוח ורוח פס מכאן ופס מכאן, ואפילו היו רבים בוקעין ועוברין בין הפסין לא בטלו המחיצות והרי הן כחצר שהרבים בוקעין בה והזורק לתוכן חייב, ומותר להשקות הבהמה ביניהן אם היה ביניהן באר.

23. מגיד משנה הלכות שבת פרק יז

ומותר להשקות בהמה ביניהן אם היה ביניהן באר וכו'. שם (כ"ב) במשנה רבי יהודה אומר אם היתה דרך הרבים מפסקת יסלקנה לצדדין וחכ"א אינו צריך. ובגמרא ר"י ורבי אלעזר דאמרי תרוייהו כאן הודיעך כחן של מחיצות דלא אתו רבים ומבטלי להו ואמרי שם דר"י אמר כאן ולא ס"ל דאיהו בעי דלתות ננעלות בלילה **אבל רבי אלעזר ס"ל הכי ורבינו פסק כמותו:**

24. חידושי הריטב"א מסכת עירובין דף יז עמוד ב

הא כתיבנא לעיל (ט"ו ב') מה שהקשו בתוספות היכי מכשרינן הכא בפסי ביראות פרוץ מרובה על העומד והא בין לרב פפא בין לרב הונא בריה דרב יהושע לא אמר רחמנא דנפרוץ רובא, ואילו ביראות הם רשות היחיד גמורה מן התורה ואפילו ברשות הרבים כדאיתא לקמן בפרקין (כ' א'), אלא שחז"ל לא התירו אלא לעולי רגלים ולטלטל לצורך בהמתם בלבד והזורק מתוכם לרשות הרבים או מרשות הרבים לתוכם חייב, ויש מי שתירץ בזה דמדאורייתא אפילו פרוץ מרובה על העומד כשר כיון שיש במקום אחד שיעור רחב מחיצה, ודאמרינן לעיל הכי אמר רחמנא לא תפרוץ רובא זהו מדינא דרבנן דרחמנא אנמריה למשה מסיני שכן עתידין חכמים לתקן, ואשכחן כיוצא בו בפ"ק דמכילתין (ד' ב') דאמרינן כי אתאי הלכתא לרובו ולמיעוטו ולמקפיד ושאינו מקפיד והנהו לאו מדאורייתא נינהו דלית לן מדאורייתא אלא רובו המקפיד אלא ודאי כדאמרן, ואין זה מחזור, והתם בפ"ק הכי אמרינן דאתאי הילכתא לחלוק שיש בין רובו ומיעוטו ומקפיד ושאינו מקפיד לומר שלא אסר רחמנא אלא כשיש שם רוב ושיהא מקפיד, ומה שאנו אומרים וכדר' יצחק רוצה לומר כמו שפירש לנו ר' יצחק כי זהו מן התורה, **והנכון יותר כשיטת התוספות כי מחיצין הלכה למשה מסיני ואין כולם שוות שהרי אתה רואה בפי תקרה יורד וסותם דאמרינן גוד אחית ואין בקיעת גמלים מבטלה ובמחיצות דעלמא אפילו הן גדולות כמה מבטלתן בקיעת גדיים, הכא נמי כך הוא דין תורה דכל שיש מחיצות שלימות בזווית שיעור אמה לכל צד כעין פסי ביראות (שפסא) [שתהא] חשובה מחיצה גמורה ולא תפסל בשום פרצה בעולם, ובאו חכמים ואסרו שלא לטלטל בו אלא לצורך עולי רגלים או לדבר מצוה וכדבעינן למימר קמן.**

25. יד בנימין [1&2]

שם בגמ', קרקפנא חזיתי לרישך בי עמודי, התוס' פי' דרישך הכוונה לרבה שהי' רבו של רבי, אבל הריטב"א הביא בשם ר"י ז"ל לפרש דהכוונה לרבי וה"ק לי' שכוונת ההלכה כאילו היית צביהמ"ד, והנה בסמוך צ"א

26. תוספות רי"ד מסכת עירובין דף כב עמוד ב

קרקפנא חזיתי לרישך בי עמודי כדאמרה ר' יוחנן להא שמעתא [3] מיכן מוכיח שלמד אביי לפני ר' יוחנן מפני שר' יוחנן האריך ימים הרבה כאשר כתוב בשלשלות היחס של גאונים: [מהדות"ל]

27. תוספות עירובין דף כב/ב

אלא לאו ר' יהודה - וא"ת ולוקמא כגון שיש שתי מחיצות גמורות דבהיא ודאי מודה ר' יהודה וי"ל דע"כ בשנפרצה מד' רוחות דאי בנפרצה מב' רוחות מאי איריא דלא ניחא תשמישתיה אפי' ניחא תשמישתיה נמי כדפריך לרבנן:

28. יד בנימין

שם בגמ', יהושע אוהב ישראל הי' כו' כל היכי דלא ניחא תשמישתה מסרה ליחיד, פי' וכיון דמדאורייתא מחיצות גמורות נינהו אין בקיעת רבים מבטלת מחיצות גמורות כמה שאינו שלהם, אבל אה"נ רה"י שנפרצו מחיצותיה לרה"ר אע"ג דהוי דיחיד רה"ר גמורה הוי הר"ן ז"ל וכן ע"י תוס'.

בסוף פרשת ואתחנן [דברים ו' י"א], ושמרת את המצוה ואת החוקים ואת המשפטים אשר אנכי מצוך היום לעשותם. ואמרו חז"ל בעירובין (דף כ"ב ע"א) היום לעשותם ולא למחר לעשותם. פירוש דבעולם הבא ליכא אלא קיבול שכר, ולא רווחים של זכויות, שזה אינו אלא בעולם הזה השפל, וכדפירש רש"י ז"ל שם, דמי שטרח בערב שבת אוכל בשבת.

עוד בגמרא שם, היום לעשותם ומחר לקבל שכרם. [והובא בפירוש רש"י ז"ל כאן]. פירוש דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא, ושכרן של מצוות ומעשים טובים גנוז לעולם שכולו טוב וכולו ארוך.

והא דבאמת אין נותנים שכר מצוה בעולם הזה נראה פשוט, דאילו היה הסדר בעולם הזה שהעושה מצוה מקבל שכרו בטובות עולם הזה, והחוטא מקבל עונש רע ומר בעולם הזה, היה כמעט בטל ענינה של לשמה, כי יגיעת המצוות ומעשים טובים היו נעשים על דרך חנוני הסוחר בחנותו ופועל במלאכתו. [וכמעט שהיה בטל ענין הבחירה]. וממילא לא היה מגיע לו שכר כלל, כיון שהוא עובד בזה את עצמו, ולא לשם עבודתו יתברך. [ונמצא שאילו היה נקבע לתת שכר טוב לעושי טוב בעולם הזה, על ידי זה היה נפסד עיקר השכר וכמו שנתבאר. ולכן היום לעשותם ומחר לקבל שכרם.

ובאמת שזהו תשובה על שאלת צדיק ורע לו רשע וטוב לו. [והיינו דמשתלם לצדיק מיעוט עוונותיו בעולם הזה, ולרשע משלמים מיעוט זכויותיו בעולם הזה, עיין סוף פרק קמא דקדושין [ל"ט ע"ב]]. ועל ידי זה נראה כעולם של הפקר חס ושלום. והשואל שואל מדוע דרך רשעים צלחה. אבל באמת לא קשה מידי שבהכרח כן צריך להיות, דאילו היה משתלם לכל אחד ואחד לפי מעשיו

בעולם הזה לא היה כמעט עבודה לשמה, שהיא יסוד היסודות בעבודתו יתברך. וכמו שאמרו חז"ל [סנהדרין ק"ו ע"ב] רחמנא לבא בעי. [וגם עצם הבחירה היה נפגם וכנ"ל].

ועוד טעמא רבא איכא, בהא דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא. כי השכר שבעולם הבא הוא רב ועצום מאוד, וכדתנן באבות [פ"ה מכ"ב] יפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא מכל חיי העולם הזה. ושנינו בסוף עוקצין [פ"ג מ"ב] עתיד הקדוש ברוך הוא להנחיל לכל צדיק וצדיק ש"י עולמות. ועיין בפירוש הרמב"ם ז"ל והרא"ש, על המשניות שם, מגוראות גודל השכר שבעולם הבא, והוא לאלפי אלפים ורבי רבבות שנים, לעד ולעולמי עד. וכל זה בעולם הבא, אבל אם משלמים שכר המצוות בעולם הזה, מתחשב שכר מעשיו לפי מושגי עולם הזה, ולפי מעט השנים שנגזר לו משמים לגור ולחיות בעולם הזה, וכך היא המידה.

ודבר זה מבואר בגמרא בסנהדרין (דף ק"א ע"א), אמר רבה בר בר חנה, כשחלה רבי אליעזר נכנסו תלמידיו לבקרו כו', התחילו הם בוכים ורבי עקיבא משחק, אמרו לו למה אתה משחק כו', אמר להם לכך אני משחק כל זמן שאני רואה את רבי שאין יינו מחמיץ ואין פשתנו לוקה וכו', אמרתי שמא חס ושלום קיבל רבי את עולמו, [כל שכרו], בעולם הזה, ועכשיו שאני רואה רבי בצער אני שמח וכו'. הרי דאפילו צדיק קדוש כרבי אליעזר אילו היו חס ושלום נותנים לו שכרו בעולם הזה, היו משתלם בזה שאין פשתנו לוקה ואין יינו מחמיץ כו', כל העולם הבא שלו. [ועיין בספר אור ישראל בקונטרס כוכבי אור (סימן ב') בביאור הדברים].

ומעתה, אילו היו נותנים שכר מצוה בהאי עלמא, היו נפסדים על ידי הנאות שפלות בעולם החולף כצל עובר, את רב טוב הצפון לצדיקים לאין שיעור ולעולמי עד. וחסד ה' מעולם ועד עולם על יראיו, ששכרם יהא גנוז להם לעולם שכולו טוב.